

ရေသက်ဆောင်ရွက်ရမည့် အဆင့်များနှင့် အကြံပြုချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မတူညီသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရဌာနများသည် ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် အမျိုးမျိုးသော ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးနေသည်မှာ အထင်အရှားပင် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းဆောင်ရွက်မှုများသည် ထိရောက်မှုရှိပြီး ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများ၏ ဘဝများအတွက် ပြောင်းလဲမှုများကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထိုအားထုတ်ကြိုးပမ်းမှုများအား ဆက်လက် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်း၊ ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း (CEDAW)၊ အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း- ၂၀၁၃-၂၀၂၂ (NSPAW) နှင့် လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်း (PoVAW) တို့တွင် အစိုးရ၏ တာဝန် ဝတ္တရားများအား ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် ဤလေ့လာချက်မှ အကြံပြုတိုက်တွန်းလိုသည်မှာ-

■ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူကို ဗဟိုပြုသည့် ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းအား ကျင့်သုံးခြင်း

ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရပြီး ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူ အမျိုးသမီးများတွင် ကွဲပြားခြားနားမှု များပြားပြီး တစ်ဦးချင်း လိုအပ်ချက်များလည်း ရှိနေပါသည်။ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများနှင့် သူတို့၏မိသားစုများ (အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်များ) အတွက် မည်သည့်ဝန်ဆောင်မှုမျိုးတွင်မဆို ၎င်းတို့တစ်ဦးချင်းဆီ၏ အခြေအနေ၊ အနေအထားနှင့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အလေးထားရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

■ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်း (PoVAW) တွင် ဝန်ဆောင်မှုပေးအပ်ခြင်းကို နိုင်ငံတော်တာဝန်အဖြစ် ပါဝင်စေခြင်း

အသစ်ရေးဆွဲလျက်ရှိသော အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသည်(PoVAW) လက်ရှိတွင်ရှိနေသည့် ဥပဒေများ၏ လစ်ဟာမှုများကို ထိရောက်စွာ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်းအား ထောက်ခံပံ့ပိုးနိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများအနေဖြင့် ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများကို ဝန်ဆောင်မှုများပေးအပ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့ဝန်ကြီးဌာနအသီးသီး၏ မဟာဗျူဟာ/ နှစ်ပတ်လည်လုပ်ငန်းစီမံချက်များတွင် သီးသန့်လျာထားသော ဘဏ္ဍာငွေကြေးများထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

■ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်မှုကို တိုးချဲ့ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုမှ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိနိုင်သော်လည်း ၎င်းဝန်ဆောင်မှုအများစုမှာ ပြန်ကျဲလျက်ရှိနေပြီး ၎င်းဝန်ဆောင်မှုများအား လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်ရန်မှာလည်း နည်းပါးလှသည်။ တုံ့ပြန်မှု နှင့် တားဆီးကာကွယ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဝန်ဆောင်မှုများကိုလည်း နိုင်ငံအနှံ့တွင် ရရှိစေရန် တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ရန်မှာလည်း မရှိမဖြစ်လိုအပ်နေပါသည်။

■ အဆင့်တိုင်းတွင် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သည့် တုံ့ပြန်မှုကို တည်ထောင်ခြင်း

အချို့ဒေသများတွင် ဝန်ဆောင်မှုပံ့ပိုးပေးခြင်း အမျိုးမျိုးကို ရရှိနိုင်သော်လည်း ၎င်းဝန်ဆောင်မှုများကို ဝန်ဆောင်မှုပေးအပ်သူများ အကြား ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု ရှိမနေပါ။ ထို့ကြောင့် မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်အဆင့်များမှ များစွာသော အစိုးရဌာနများ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူများ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယုံကြည်မှုကို အခြေခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများသည်

၎င်းတို့အသီးသီး၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို အပြန်အလှန်သိရှိထားရန်၊ ၎င်းတို့အကြား ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ရန်၊ သတင်းအချက်အလက် မျှဝေရန်၊ အရင်းအမြစ်များနှင့် မဟာဗျူဟာများကို ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန်နှင့်၊ ကျွမ်းကျင်မှုများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုမြှင့်တင်ပြီး ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို ပူးပေါင်းတုံ့ပြန်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အထက်အောက်အနေအထားတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည်လည်း ထိရောက်သော ပူးပေါင်းတုံ့ပြန်မှုအတွက် အချက်အချာကျပါသည်။

■ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း/ အမူကိစ္စ စီမံခန့်ခွဲခြင်းအတွက် စနစ်တစ်ခု တည်ထောင်ခြင်း

ဆက်လက်ရှင်သန်လာသူများအတွက် အမူကိစ္စကို စီမံခန့်ခွဲသူအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သော ပထမဆုံး ဆက်သွယ်နိုင်မည့်သူဖြစ်ရန် ကျွမ်းကျင်သူများကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားသင့်ပြီး ဆက်လက်ရှင်သန်လာသူများအတွက် အကြားအလပ်မရှိသော စောင့်ရှောက်မှုများကို ရရှိစေရန် ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်သည် အခြားဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့် ဆုံချက်လည်း ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

■ သင်တန်းများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် တိုးချဲ့ခြင်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်း

ရဲ၊ တရားစီရင်ရေးတွင် ပါဝင်နေသူများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များ၊ ဝန်ကြီးများ၊ ဒေသဆိုင်ရာဌာနများနှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများကို ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအမျိုးအစားများ၊ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်မှုတွင် ၎င်းတို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သင့်သည့် အခန်းကဏ္ဍများအပြင်၊ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ဆက်နွယ်သည့် ဥပဒေများကိုသိရှိစေရန် သင်တန်းပေးခြင်းများလည်း ဆက်လက် ပြုလုပ်ပေးနေရန် လိုအပ်ပါသည်။

■ စံသတ်မှတ်ထားသော လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်/ လုပ်ငန်းစဉ်များ/ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အားကောင်းစေခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုခံရမှုများ တွေ့ကြုံရသောအခါ တာဝန်ရှိသူများမှ မည်သို့ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက် ရမည်ဟူသော လုပ်ငန်းသုံး စံသတ်မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်များကို ရေးဆွဲထားသော်လည်း အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမှာ အားနည်းလျက်ရှိနေသေးသည်။ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ် ထုတ်ဖော်သတ်မှတ်ရန်၊ ကုသမှုပေးရန်နှင့် မှုခင်းဆေးစစ်ခြင်းပြီးနောက် အကြမ်းဖက်မှုခံရသူများကို လွှဲပြောင်းပေးရန်အတွက် ကျန်းမာရေး ပညာရှင်များနှင့်အတူ ပူးပေါင်း၍ ထိရောက်သည့်စနစ်တစ်ခုရှိရန် လိုအပ်နေပါသေးသည်။ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများ အတွက် ကောင်းမွန်သော ဝန်ဆောင်မှုများရရှိစေရန် ဓေတ္တနားခိုရာနေရာများနှင့်ပတ်သက်၍ ကြီးကြပ်ညွှန်ကြားရန်နှင့် အရည်အသွေးထိန်းချုပ်ရန် စံသတ်မှတ်ချက်တစ်ခုကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

■ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများ၏ ဘေးကင်းလုံခြုံမှု၊ အခွင့်အရေးများနှင့် လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းထားမှုဆိုင်ရာ အားထုတ်မှုများအတွက် ထောက်ပံ့ပေးခြင်း

ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို တုံ့ပြန်မှုတိုင်းတွင် လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းထားမှု၊ ကိုယ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်၊ ဖွင့်ဟပြောဆိုမှုနှင့် အသိပေး သဘောတူညီချက်များကို ဦးစားပေး အာရုံစိုက်ရပါမည်။ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများတွင် ထပ်မံ အကြမ်းဖက်ခံရသည့် ခံစားမှုမျိုးမရရှိစေရန် အသေအချာ ဂရုစိုက်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအား

တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသူများအတွက်

ပေးအပ်လျက်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံရှိ

ဝန်ဆောင်မှုများ

အစီရင်ခံစာ အကျဉ်းချုပ်

ဧပြီလ ၂၀၁၈

ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု နှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတို့သည် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ဖိနှိပ်ချိုးနှိမ်မှုတို့အနက် အငြင်းထန်ဆုံးသော သရုပ်ဖော်ပြချက်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး နှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အဓိကကျသော အသွင်ကူးပြောင်းမှုများကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေသည်နှင့်အညီ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအား ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေ မူဘောင်အသစ်များ ချမှတ်ခြင်းများလည်း လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအား တိုက်ဖျက်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၃-၂၀၂၂) တွင် အဓိက ဦးစားပေးစရိယာတစ်ခု ဖြစ်သည့်အပြင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေမူကြမ်းတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုအား တိုက်ဖျက်ပပျောက်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည့် တိကျခိုင်လုံသောအဆင့်များကို အကြမ်းဖျင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းမိတ်ဖက်များ နှင့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့များအားလုံး ပူးပေါင်း၍ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအရေး စတင်တုံ့ပြန် ရွေးရွေးလုပ်ဆောင်နေခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိတွင် မည်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနေခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုမှ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများသည် ၎င်းဝန်ဆောင်မှု များကိုရယူရာတွင် မည်သို့တွေ့ကြုံရသည်ကို သိရှိလေ့လာထားမှုမှာ လွန်စွာ နည်းပါးနေသေးသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဤလေ့လာချက်သည် မည်သည့်နေရာများတွင် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်သည်၊ မည်သူတို့က ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်နေသည်၊ ပြည့်စုံလုံလောက်သော ဝန်ဆောင်မှုများပေးနိုင်ရန် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများ နှင့် ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူအား အထိအခိုက်မဖြစ်စေရန် ဂရုစိုက်လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဆက်လက် ရှင်သန်နေသူအား ဗဟိုပြုသည့် ချဉ်းကပ်မှုများ (Survivor-centred Approach) ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို တုံ့ပြန်ရာတွင် ၎င်း၏အခွင့်အရေးအား လေးစားခြင်းနှင့် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို အားပေးထောက်ပံ့ခြင်းတို့ကို လွှမ်းခြုံဖော်ပြနိုင်ရန် လေ့လာထားပါသည်။

ဤအကျဉ်းချုပ်စာတမ်းသည် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာအပြည့်အစုံမှ အဓိကတွေ့ရှိချက်များကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြ ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာ အပြည့်အစုံကိုမူ [http://genmyanmar.org/research_and_publications] တွင်ရရှိနိုင်ပါသည်။

၄ ကျား၊မရေးရာအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုကိုတွေ့ကြုံခံစားရသူများအတွက်ပေးအပ်လျက်ရှိသောမြန်မာနိုင်ငံရှိဝန်ဆောင်မှုများ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကယ်သယ်အားနှင့်ပြန်လည်ချော့ဆိုတားဆီးဝန်ကြီးဌာနနှင့်ကျား၊မရေးရာဝန်ဆောင်မှုဌာနတို့မှရေးကွန်ရက်

ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လေ့လာမှုနယ်ပယ်

ယခုလူလာချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုမှ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် မည်သူတို့မှ ဝန်ဆောင်မှု အမျိုးမျိုး ပေးအပ်နေခြင်း၊ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများ၏ လက်တွေ့ကျကျ လိုအပ်ချက်များကို နားလည်ခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်သည့်အခြေအနေ၊ ဝန်ဆောင်မှုများ၏ လစ်ဟာချက်များ၊ နှင့်အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရရှိနိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အခြေပြုသည့် အရည်အသွေး ဦးစားပေး သုတေသနနည်းလမ်းတွင် သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် လက်ရှိထိ လုပ်ဆောင်ထားသည့် သုတေသနများအား စာပေလေ့လာသုံးသပ်ခြင်း၊ ကျား၊ မ ရေးရာ တန်းတူညီမျှရေး ကွန်ရက်မှ အဖွဲ့ဝင် (၈၈) ဖွဲ့နှင့် တယ်လီဖုန်း စစ်တမ်းကောက်ယူခြင်းအပြင် နေပြည်တော်၊ မန္တလေး၊ မွန်၊ စစ်ကိုင်း၊ ရှမ်းမြောက်နှင့် ရန်ကုန်တို့တွင် အစိုးရဝန်ထမ်း (၉၅) ဦး၊ CSO ဝန်ထမ်း (၃၆) ဦးတို့နှင့် အဓိကသတင်းပေးသူအား မေးမြန်းခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ဤသုတေသန၏ အကန့်အသတ်များမှာ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု အတွက် ရရှိနေသောဝန်ဆောင်မှုများ၏ အရည်အသွေးကို ဆန်းစစ်ရာတွင် အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊ ထိုဝန်ဆောင်မှုများသည် လူမှုအဖွဲ့အစည်း အလွှာအသီးသီး၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများနှင့် ကိုးကွယ်ရာဘာသာအမျိုးမျိုးမှ အမျိုးသမီးများအတွက် မည်သို့ခြားနားခြင်း၊ စာပေလေ့လာချက်များနှင့် နေရာဒေသ လွှမ်းခြုံနိုင်မှု အကန့်အသတ်ရှိခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးထောက်ပံ့မှုများ ပေးနေသော ယုံကြည်မှုကိုအခြေခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက် ဆက်သွယ်မှုနည်းပါးခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိကျား၊မရေးရာအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုဒားတွေကြုံခံစားခဲ့ရပြီး သက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် မည်သည့်ဝန်ဆောင်မှုများရရှိနိုင်သနည်း။

နေရာဒေသများစွာတွင် ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် ရရှိနိုင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ဤလေ့လာချက်မှ သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့သည် ပြန့်ကျဲလျက်ရှိနေပြီး ထိရောက်သော လွှဲပြောင်းပေးပို့မှုစနစ်တစ်ခုမှာ ယခုအချိန်အထိ ထွက်ပေါ်မလာသေးပါ။ တရားရေးကဏ္ဍမှ ပုဂ္ဂိုလ်များအပါအဝင် အစိုးရတာဝန်ရှိသူများမှ တူညီစွာ မှတ်ချက်ပြုသည်မှာ လွှဲပြောင်းပေးပို့မှုစနစ်သည် အားနည်းပြီး၊ လွှဲပြောင်းပေးပို့နိုင်မှု ချို့ယွင်းချက်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အားနည်းချက်များကြောင့် ဆက်လက်ရှင်သန် နေသူများသည် ၎င်းဝန်ဆောင်မှုများကို ရှာဖွေရန် များသောအားဖြင့် ခက်ခဲနေကြပါသည်။ ဝမ်းနည်းဖွယ်ကောင်းသည်မှာ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူတစ်ဦးသည် အကြမ်းဖက်ခံရမှုကို တိုင်ကြားပြီး တရားဝင်အာဏာပိုင်များထံမှ အကူအညီကို ရှာဖွေသည့်တိုင် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများမှာ အနည်းသာ ရရှိနေတတ်ပြီး၊ ၎င်းတို့ခံစားနေရသော အကြမ်းဖက်ခံရမှုကို သည်းညည်းခံရန်နှင့် လက်ခံရန်သာ အမျိုးသမီးများကို အကြံပေးပြောကြားကြပါသည်။ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှ မှေးမှိန်လျော့ကျအောင် တာဝန်ရှိသူများမှ ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ၎င်းအပြုအမူများ၏ ပြစ်မှုမြောက်နိုင်မှုကို သေးနပ်စေပြီး ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများကို ပိုမို အကြမ်းဖက်ခံရနိုင်သည့်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိစေခြင်း သို့မဟုတ် သူမ၏အခြေအနေအတွက် ကူကယ်ရာခဲဖြစ်နေသည်ဟု ပိုမိုခံစားရခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေသည်။(GEN၊ ၂၀၁၅)

ကျ်လေ့လာချက်မှတွေ့ရှိသောကျား၊မရေးရာ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုမှသက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက်ရရှိနိုင်သောဝန်ဆောင်မှုများအာက်ပါတို့ပါဝင်ပါသည့်

- အရေးပေါ်ကာလအတွင်း ပေးအပ်သော ဝန်ဆောင်မှု** - ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားပြီးပြီးချင်း ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက်ပေးသော အရေးပေါ်ပံ့ပိုးကူညီမှု
- နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်း ဝန်ဆောင်မှု** - ကျား၊ မ ရေးရာ အကြမ်းဖက်မှုမှ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပေးခြင်း
- ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု** - ဆေးဝါးကုသပေးခြင်း၊ ဆေးဝါးထောက်ပံ့ပေးခြင်းနှင့် နောက်ဆက်တွဲ ကျန်းမာရေးအခြေအနေ စောင့်ကြပ်ပေးခြင်း

- ဥပဒေရေးရာ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း** - ပြစ်မှုဆိုင်ရာ အမှုတိုင်ကြားခြင်း (သို့မဟုတ်) တရားဝင်ကွာရှင်းပြတ်စဲရန် တောင်းခံခြင်းအတွက် ဥပဒေရေးရာ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပေးခြင်း
- လုံခြုံသည့် နေရာထိုင်ခင်း/နားခိုရာနေရာ** - နောက်ထပ်တွေ့ကြုံရနိုင်သော ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုမှ ရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခြင်း
- ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်းနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းပေးခြင်း** - ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများ လွတ်လပ်စွာ အမှီအခိုကင်းစွာ နေထိုင်နိုင်ရန် ပံ့ပိုးကူညီပေးခြင်း
- တားဆီးကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ** - ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လူထုလှုပ်ရှားမှုများ၊ ပြည်သူလူထုအတွင်း အသိပညာမြှင့်တင်ရေးပွဲများကဲ့သို့ လှုပ်ရှားမှုများပြုလုပ်ခြင်း

ဝန်ဆောင်မှုများအားမည်သူတို့မှလဒ်ပေးသနည်း။

အမျိုးမျိုးသော အဖွဲ့အစည်းများမှ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို တုံ့ပြန်ဆောက်ရွက်သည့် အမျိုးမျိုးသောဝန်ဆောင်မှုများအား ပေးအပ်နေရာတွင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယုံကြည်မှုကို အခြေခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများပါ ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာ ကော်မတီ (MNCWA) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးရေးရာ လုပ်ငန်းကော်မတီ (MNWCWA) တို့သည် အဓိက လုပ်ဆောင်နေကြပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းအဆင့်တွင်မူ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများအဖြစ် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ပါဝင်ပြီး အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယုံကြည်မှုကို အခြေခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။

ဤမလေ့လာချက်တွင်ပါဝင်ပေးခဲ့သည့် ကျား မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုမှ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများပေးအပ်နေသော အဖွဲ့အစည်းများကို [http://genmyanmar.org/research_and_publications] ရှိအစီရင်ခံစာအပြည့်အစုံတွင်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ကျား၊မရေးရာအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုမှသက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက်ဝန်ဆောင်မှုများအားလက်လှမ်းမီရယူရာတွင်မည်သည့်ခဏ္ဍဝိသိုခေါ်မှုများရှိသနည်း။

ကျား၊ မ ရေးရာနှင့် ပတ်သက်၍ ခိုင်မာစွာ အမြစ်တွယ်နေသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုရေး သတ်မှတ်ချက်များသည် အမျိုးသမီးများ အကြမ်းဖက်ခံရသောအခါ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်စွမ်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခံရသည့်အချိန်တွင် သူမတို့၏ ဆက်နွယ်ပတ်သက်မှုများကို ချန်ရစ်စွန့်ခွာနိုင်မှုတို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ဥပဒေများမှာ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်ဖြစ်ပွားမှုများအား ကျေအေးရန်သာ အားပေးနေပြီး၊ လူအများမှလည်း ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအား သာမာန်ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထအဖြစ်သာ မြင်ကြသည်။ ဤလေ့လာချက်မှ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူအများစုသည် ၎င်းတို့၏ ဖြစ်ရပ်အား သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများ (သို့မဟုတ်) ရဲအား တိုင်ကြားခြင်း မပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။

အမျိုးသမီးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်စေသည့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရှေးရိုးအမြင်တို့သည် တာဝန်ရှိသူများ၏ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ ကိုင်တွယ်ရာတွင် ထားရှိသင့်သည့် စိတ်နေသဘောထားအပေါ် အပျက်သဘောအားဖြင့် လွှမ်းမိုးနေပါသည်။ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကဲ့သို့သော ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များသည် ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် လုံခြုံမှုပေးနိုင်ရေးနှင့် အခြေအနေအပေါ်လိုက်၍ သင့်လျော်သည့် ကြားဝင်ဖျန်ဖြေမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် မဖြစ်မနေ အရေးကြီးသော ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအား ဘက်ပေါင်းစုံမှ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် နဲ့စပ်သိမြင်မှုမှာ အလွန်နည်းပါးနေသေးသည်။ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများနှင့် ပထမဆုံး ထိတွေ့ဆက်ဆံရသော ပုဂ္ဂိုလ်များအကြားတွင်ပင် နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ (Counselling) ကျွမ်းကျင်မှုများသည်လည်း အားနည်းလျက် ရှိနေသည့်အပြင် ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူအား ဗဟိုပြုသော ချဉ်းကပ်မှုကို နားလည်လက်ခံကျင့်သုံးမှုမှာ အလွန်နည်းပါးနေသေးသည် ကိုတွေ့ရသည်။

“ ဆေးရုံမှာ သရာဝန်မတစ်ယောက်နဲ့ သူ့နာပြုသရာမ သုံးယောက်က သီးသန့်ခန်းထဲမှာ ကျွန်မကို စစ်ဆေးပါတယ်။ သူတို့က ကျွန်မကို ဘာမှမထေးဘူး။ ကျွန်မတစ်ကိုယ်လုံးကို စစ်ဆေးရုံပဲ ”

ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအတွက် နားခိုရာနေရာ ကိုးနေရာကို တွေ့ရှိသော်လည်း၊ ၎င်းနေရာများမှာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလေးခုတွင်သာ တည်ရှိနေပြီး ကျန်ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများတွင် နားခိုရာနေရာ လုံးဝမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဆက်လက်ရှင်သန် နေသူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက် အနည်းအကျဉ်းမျှသာရှိခြင်းကြောင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးနေသည် ဆိုသော်လည်း အထူးသဖြင့် ဖယ်ကျဉ်ခံထားရသည့် အခြေအနေတွင် နေထိုင်ရသည့် အမျိုးသမီးများအတွက် လက်လှမ်းမီရန် ခက်ခဲနေသည်။ ဤလေ့လာချက်တွင် ပါဝင်သည့် ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူအများစုသည် အကူအညီများကို မည်သည့်နေရာမှ ရယူရမည်ကို မသိကြောင်း တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။

ဝန်ဆောင်မှုများအကြောင်း သိရှိပြီးနောက်တွင်လည်း ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများအနေဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုရရှိရန် ကျသင့်သော စရိတ် မြင့်မားခြင်းကို အတားအဆီးအဖြစ် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ဝန်ဆောင်မှုရှိသည့်နေရာသို့ သွားရောက်ရန် သွားလာစရိတ်ခက်ခဲခြင်းသည် အကူအညီကို ရှာဖွေခြင်းမပြုစေရန် တွန်းအားပေးနေသည်။ ခရီးဆက်သွယ်သွားလာရေးတွင် ကန့်သတ်မှုရှိခြင်းသည် ဝန်ဆောင်မှု လိုအပ်သူ/ ရှာဖွေသူများအတွက် ၎င်းတို့လိုအပ်နေသော ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်ရန် အဓိကကျသော စိုးရိမ်စရာအချက်များစွာထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများသည် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးခက်ခဲပြီး အခြေခံအဆောက်အဦများ မရှိသော မေးလ်ခေါင်သီဒေသများတွင် နေထိုင်သည့်အခါ (သို့မဟုတ်) သူတို့ကိုယ်တိုင်မှ လုံခြုံသည့်နေရာ/နားခိုရာနေရာသို့ သွားရောက်ရန် ဆန္ဒမရှိသည့်အခါ ထိုကျရောက်နေသော အကြမ်းဖက်မှုအခြေအနေမှ လွတ်မြောက်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူမှ ဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိပြီဆိုပါကလည်း နောက်ထပ်အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်ရနိုင်သေးသည်။ ၎င်းအခက်အခဲ များထဲမှ အချို့မှာ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစနစ်တွင် တုံ့ပြန်ခြင်း အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရှိမနေခြင်းမှ အရင်းခံသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်သည် မူခင်းဆေးပညာအရ စစ်ဆေးခြင်းမှလွဲ၍ ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းမှာ အကန့်အသတ်ရှိပါသည်။ ကာယကံရှင်၏ ဖြစ်ရပ်နှင့်ပတ်သတ်၍ အချက်အလက် များအား လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းပေးထားမှု မရှိသလောက်ဖြစ်သည်။ ဝန်ဆောင်မှုပေးအပ်သူများနှင့် တာဝန်ရှိသူများအကြားတွင် ကျား၊ မ ရေးရာ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုအကြောင်းကို ဆက်လက်ရှင်သန်နေသူများ၏ ခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ ဆွေးနွေးလေ့ရှိကြသည်။

ထို့အပြင် သက်ဆိုင်ရာသို့ လွှဲပြောင်းပေးပို့မှုနှင့် စောင့်ကြည့်လေ့လာစနစ် အားနည်းသည်ဟုဆိုသည်မှာ GBV အမှုများကို အစိုးရဌာနများ၊ ရဲဌာန (သို့မဟုတ်) အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသို့ တိုင်ကြားထားသော်လည်း ယင်းအမှုများအား သေချာမှတ်တမ်းတင်ထားသည့် စနစ်မရှိခြင်းနှင့် တာဝန်ရှိသူများအကြား သတင်းအချက်အလက် ချိတ်ဆက်မှုမဝခြင်းမှာလည်း ထိရောက်ခြင်းမရှိ (သို့မဟုတ်) ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှု နည်းပါးနေခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

“ ကျွန်မယောက်ျားက ကျွန်မကို ဆက်တိုက်နီးပါး အကြမ်းဖက်နေတော့ -အခြားသူတွေကို အနှောင့်အယှက်မပေးနဲ့- ဆိုပြီး ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ကျွန်မတို့ကို ပြောတယ်။ ကျွန်မအကြမ်းဖက်ခံနေရပေမယ့် ဘာလုပ်ချင်လဲလို့ သူတို့က ကျွန်မကို မမေးဘူး။

အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုမှ ဆက်လက်ရှင်သန်သူ (အသက် ၄၀ နှစ်)

^[1] ကျား၊မရေးရာအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုကိုတွေ့ကြုံခံစားရသူများအတွက်ပေးအပ်လျက်ရှိသောမြန်မာနိုင်ငံရှိဝန်ဆောင်မှုများလူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့်ကျားမရေးရာဝန်ဆောင်မှုရေးရာဌာနတို့မှတစ်ဆင့်

^[2] ကျား၊မရေးရာအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုကိုတွေ့ကြုံခံစားရသူများအတွက်ပေးအပ်လျက်ရှိသောမြန်မာနိုင်ငံရှိဝန်ဆောင်မှုများလူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့်ကျားမရေးရာဝန်ဆောင်မှုရေးရာဌာနတို့မှတစ်ဆင့်

^[3] ကျား၊မရေးရာအခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုကိုတွေ့ကြုံခံစားရသူများအတွက်ပေးအပ်လျက်ရှိသောမြန်မာနိုင်ငံရှိဝန်ဆောင်မှုများလူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့်ကျားမရေးရာဝန်ဆောင်မှုရေးရာဌာနတို့မှတစ်ဆင့်